

plasticitate, mai mult exactă decât sensibilă, satisfăcându-ne mai de grabă pe planul virtuozității de ansamblu decât pe acela al muzicalității propriu-zise. Luorarea aceasta de o surprizătoare transparență a discursului muzical, trebuie însuflețită de o intensă viață poetică, pe care stricta respectare a scriiturii și a timpilor nu o poate re-crea ea singură.

Abia în *Simfonia nr. 5 în re minor, op 47* de Șostakovici au ieșit la suprafață calitățile remarcabile înscrise în „cartea de vizită” a lui Gunnar Staern. De această dată, „răceala nordică” întrevăzută în pagina mozartiană introductivă a dispărut cu desăvârșire, topită la flacăra dinamismului irezistibil pe care-l implică scrisul muzical al maestrului sovietic. Au fost scoase la iveală, cu un meșteșug ireproșabil, umorul semi-coroziv din *Allegretto*, intensitatea dramatică a meditațiilor autorului despre forțele obscure care amenință existența omului (în *Moderato* și în *Largo*), ca și afirmarea voinței hotărâte de a le înfringe (în finalul *Allegro ma non troppo*). Am apreciat cu deosebire pregnanța cu care Gunnar Staern a realizat acele *crescendi* năvalnice, pline de o vitalitate explozivă, solicitând — și reușind să valorifice — toate resursele orchestrei.

Între cele două lucrări extreme ale programului, *Concertul pentru violoncel și orchestră în la minor*, op. 33 de Saint-Saëns ne-a prilejuit reîntâlnirea cu Cătălin Ilea, promovată — de la începutul acestei stagiuni — la primul pupitru al compartimentului violoncelilor (pe care l-a părăsit în această seară, în favoarea podiumului solistului). Într-un opus care predispune cu ușurință la excese temperamentale, la „romanizări” de un gust îndoielnic, Ilea a știut să se mențină sub un auto-control permanent, fără a neglija frumusețea și căldura cantilenelor. Este un semn de maturitate artistică, pe care-l consemnăm cu plăcere și cu satisfacția de a avea în Cătălin Ilea un continuator demn al tradiției marilor violonceliști români.

Aurelian Octav Popa

Indiscutabil, Aurelian-Octav Popa reprezintă un „caz” ieșit din comun în peisajul artei noastre interpretative. Melomanul bucureștean, pentru care participarea la viața muzicală se limitează la prezența săptămînală la concertele simfonice ale Filarmonicii „George Enescu”, nu bănuiește desigur că micul instrumentist cu ochelari, pierdut în masa orchestrei, la compartimentul clarinetelor, este de fapt „un mare virtuos contemporan al instrumentelor de suflat” (Roman Vlad), un „clarinetist fenomenal”, făcînd parte dintre acei artiști „pe care nu-i poți întîlni într-o sală de concert, decât dacă parcurgi un lung drum în Lumea Nouă” (din presa americană). Extraordinară nu este, de fapt, la Aurelian-Octav Popa, virtuozitatea cu care stăpînește tehnica instrumentului său (tehnicieni virtuozii există destul de mulți în lumea internațională a muzicii), ci mai degrabă intuiția sa stilistică desăvârșită, care-i permite să abordeze în mod practic orice lucrare scrisă pentru clarinet de-a lungul veacurilor de istorie a muzicii și s-o interpreteze în condiții de

maximă autenticitate. Capacității sale uimitoare de asimilare a stilurilor din toate epocile îi corespunde o uluitoare disponibilitate de a activa în viața muzicală sub cele mai variate forme: solist în concerte simfonice, participant la formații camerale, prezent în spectacolele de la „9 1/2” ale grupului de artă coregrafică contemporană inițiat de Miriam Răducanu și mai ales susținător al unor recitaluri dominate de o atractivă notă de inedit. Predilecția sa pentru inedit — căreia i se adaugă și relativa sărăcie a literaturii dedicate clarinetului — îl determină, de altfel, să depună o febrilă activitate de cercetător al muzicii vechi, sursă inepuizabilă de îmbogățire a repertoriului, și să depisteze tot ce există mai valoros în creația contemporană pentru instrumentul său, nemaivorbind despre influența stimuloare exercitată asupra compozitorilor români de astăzi, care i-au dedicat numeroase lucrări.

Noul recital prezentat de Aurelian-Octav Popa la sala mică a Palatului s-a înscris în totalitatea lui sub semnul acestei orientări, programul incluzînd în exclusivitate prime audiții de muzică veche și contemporană. Deși n-au fost concepute, în mod evident, pentru clarinet „ab originem”, *Sonatele* de Carl Philipp Emanuel Bach și Georg Philipp Telemann au fost „adoptate” într-un mod pe deplin convingător de eminentul solist, care nu s-a sfiit să propună la Telemann o varietate de sonorități posibile, folosind o instalație electronică originală, datorită căreia clarinetul poate căpăta, pe rînd, timbrul diferitor alte instrumente. În această primă parte a programului, Aurelian-Octav Popa ne-a oferit o imagine concludentă a stilului unei epoci, care a pregătit apariția clasicismului instrumental.

Partea a doua a recitalului a reprezentat o cuprinzătoare antologie a literaturii contemporane a clarinetului, trecută în revistă deopotrivă pe coordonate de timp (piese compuse din 1933 pînă în 1972) și de spațiu (compozitori americani, asiatici și europeni). Interpretul a realizat aici un adevărat tur de forță, reușind să înfățișeze stiluri și orientări diverse cu o extraordinară capacitate de convingere. Prima din cele șapte prime audiții — *Sonata pentru clarinet solo*, scrisă de John Cage, în 1933 — a evidențiat rolul de precursor al compozitorului american, un discipol al lui Schönberg, în direcția conturării unor trăsături noi în muzica contemporană. Ne-a surprins apoi *Sonata* lui Octavian Nemescu nu afit pentru deplina stringență a arhitecturii (cu care sîntem obișnuiți din celelalte lucrări ale sale), cît mai degrabă din cauza datei așezate în dreptul ei: 1962. Iată o lucrare care a așteptat mai bine de un deceniu pentru a-și afla prima audiție! Dintre celelalte piese incluse în program, am reținut cu deosebire cele *Două piese pentru clarinet și cvartet* ale americanului Morton Feldman, remarcabile prin rafinata lor paletă de nuanțe dinamice, cele *Cinci piese pentru Shacuhaki* ale japonezului Makoto Moroi, îmbinînd cu măiestrie procedeele muzicii contemporane cu tradițiile artei muzicale extrem-orientale și *Toccata* lui A.O. Popa, demonstrînd inepuizabila fantezie a autorului-interpret în realizarea unei mari diversități de maniere de emiteră a sunetului.

Pentru prezentarea întregului program de recital, solistul a apelat la concursul unui mănunchi de ti-

neri instrumentiști, dintre care s-a evidențiat mai ales Alexandrina Zorleanu la pian (sau clavecin), mereu dispusă să abordeze cele mai variate stiluri ale muzicii contemporane, alături de Alexandru Gavrilovici și Eduard Popa la vioară, Flora Ghiulamilă la violă și Dan Cavassi la violoncel. Aportul lor — în funcție de cerințele partiturilor interpretate — a fost mai consistent în piesele contemporane decât în cele preclasice, la care s-a făcut resimțită o oarecare lipsă de grijă pentru punerea la punct a detaliilor.

Dacă, în ansamblu, recitalul a constituit o veritabilă performanță pentru Aurelian-Octav Popa nu este mai puțin adevărat că, pentru public, urmărirea cu atenția concentrată a părții a doua a constituit — de la un moment dat — o problemă. Oricât de excepțională ar fi realizarea unui muzician de talia solistului nostru, audierea succesivă a atîtor piese contemporane pentru clarinet duce în mod inevitabil la o senzație de sașietate și de oboseală. Iată o impresie pe care o supunem artistului, ca temă de reflecție înainte de alcătuirea unor viitoare programe de recital.

Dan Grigore

Printre pușinii interpreți (nu numai din generația tînără ci și din cea matură) capabilă să umple sala Ateneului la un recital se numără și Dan Grigore, pianist care și-a atras de la primele apariții simpatia și încrederea publicului bucureștean. Aprecierea aceasta este fără îndoială pe deplin îndreptățită, căci tînărul artist prezintă întotdeauna programe interesante, substanțiale, pregătite cu minuțiozitate și vădînd preocuparea de a face din virtuozitatea tehnică nu un scop în sine, ci un mijloc pus în slujba expresiei.

Aceste coordonate ale artei lui Dan Grigore au caracterizat și recitalul său, inițiat cu originalul *Carillon nocturne* al lui George Enescu, o sugestivă evocare a sonorității unor clopote care preced cele douăsprezece lovituri, anunțînd miezul nopții. Punctul următor al programului a constituit totodată și reușita majoră a seriei. Selecționînd șase din cele 24 de Preludii ale lui Debussy (patru din *Caietul I* și două din *Caietul al II-lea*), Dan Grigore a dovedit din capul locului un criteriu de alegere personal, axat pe considerente de afinități expresive și nu pe dorința de a-și asigura succesul prin prezentarea paginilor celor mai populare (au lipsit din selecția sa atît *Catedrala scufundată*, cît și *Fata cu păr bălai*, *Trubadurii*, *Serenada întreruptă*, *Colinele din Anacapri*, *Dansul lui Puck*, *Poarta vinului*, *Focul de artificii*, adică tocmai piesele de mare circulație în programe de recitaluri). Dacă, totuși, *Preludiile* interpretate au găsit ecou în sensibilitatea ascultătorilor, aceasta dovedește marea disponibilitate a lui Dan Grigore de a pătrunde în esența acestor miniaturi programatice, de a le evidenția textura luminoasă, transparentă, de a crea o atmosferă puternic evocatoare, folosind o subtilă paletă coloristică (de pildă în gravitatea atmosferei din *Dansatoarele din Delfi*, în sunetele atît de economice din *Pași pe zăpadă* sau în imaginea unduitoare din *Ondine*).

Tot șase *Preludii* a ales Dan Grigore și din cele 24 ale lui Scriabin, concepute ca un ciclu destinat să parcurgă toate tonalitățile spectrului muzical, de la *Do major* la *do minor*, alternînd majorul cu minorul. Sînt piese fermecătoare, scrise la începutul carierei compozitorului și care se situează la polul opus față de marile sale creații tîrzii, impregnate de o problematică filozofică. Interpretarea lor a fost pe măsura intențiilor autorului, dovedind o gîndire matură în raport cu aceste piese de factură post-chopiniană, care predispun ușor la excese romantizante.

Partea a doua a recitalului a fost în întregime dedicată lui Chopin, din opera căruia pianistul a ales trei *Studii*, două *Mazurci* și două *Scherzo-uri*. În ansamblu, aceste pagini au fost parcurse cu acea alură improvizatoare, specifică muzicii marelui romantic polonez, cu simț poetic și cu o expresie pasionată. În pasajele care solicită din plin vitezele digitale, precizia execuției a fost însă, pe alocuri, în suferință; sub impulsul exuberanței tînerești, pianistul a depășit uneori și limitele muzicalității în *fortissime*, atacate cu un exces de violență. Sînt obiecții ușor corectabile, cărora Dan Grigore va ști desigur să le găsească remediul în viitor.

A fost o seară de indiscutabil interes artistic, care a confirmat drumul ascendent al unui pianist serios, sensibil, preocupat în permanență de îmbogățirea repertoriului său cu lucrări consistente și de găsirea unor mijloace de expresie personale. Este de așteptat ca evoluția carierei sale să urmeze și pe plan internațional un curs corespunzînd remarcabilelor sale merite artistice, care îl situează astăzi în primele rînduri ale pianistilor români.

EDGAR ELIAN

Dragoș Cocora

Printre recitalele programate la Ateneul Român — Sala Studio — la începutul lunii mai, s-a aflat și cel susținut de concert-maestrul Filarmonicii din Timișoara, violonistul Dragoș Cocora, acompaniat la pian de Ileana Cocora.

A fost de fapt primul recital la București al violonistului, întrucît, în ultimii ani, l-am ascultat ca prim violonist în Cvartetul de coarde al Filarmonicii din Iași.

D. Cocora s-a prezentat publicului bucureștean cu un program în care a inclus *Sonatina* de Mircea Chiriac, *Sonata II în sol minor* op. 13 de Edward Grieg și *Sonata în Mi bemol major* op. 18 de Richard Strauss. După cum se vede, un program alcătuit cu grijă din piese nu prea des întîlnite în alte recitale.

Mă refer în mod special la *Sonata* de R. Strauss, foarte dificilă din punct de vedere al realizării unității stilistice, întrucît conține tendințe aparținînd diferitelor etape ale evoluției autorului, greu de înche-gat într-o unică linie muzicală. De aici și problemele dificile pentru interpreți în legătură cu frazarea și tehnica instrumentală propriu-zise.

Spre cînstea lor, soșii Cocora ne-au redat *Sonata* într-o formă artistică de înalt nivel.